

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyekre vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár
egész évre 10 arany korona
félévre . . . 5 arany korona
Egyes szám ára 25 arany fillér

A debreceni egyetem.

A debreceni egyetem ügye újból foglalkoztatja a nyilvánosságot és az illetékeseket. Úgy tudjuk, hogy az elmúlt héten a tiszántúli református egyházkerület és Debrecen sz. kir. város küldöttsége tisztelgett az illetékes kormányférfiak előtt és sürgette az egyetemi építkezések mielőbbi befejezését. Hogy milyen eredménnyel járt a sürgető kérés, azt e sorok megjelenéséig nem volt módunkban megállapítani, annyi azonban bizonyos, hogy az egyetemi építkezéseknek az eddiginél erősebb tempóban való folytatása, a központi épület alapkövének mielőbbi lehelyezése s általában az egyetemnek saját otthonában való áttelepítése immár halaszthatatlanná vált. A magunk részéről nagyon sajnáljuk, hogy az egyetem tanácsa e tisztelgési actushoz nem csatlakozott azzal az egyöntetűséggel, mely a fellépésnek még nagyobb súlyt és mindenestre harmonikusabb színt kölcsönözhetett volna. Így könnyen az a látszata lehet a dolognak, hogy az egyetem nem itéli sürgősnek és halaszthatatlannak azt, amiért pedig eddig annyit fáradott és oly sok energiát mozgásba hozott. Higyjük azonban, hogy ez csak csalóka látszat, aminthogy úgy is van, és szögezzük le, hogy egyetlenegy más tényezőnek sem annyira érdeke, mint épen magának az egyetemnek, hogy végre egyszer saját otthonában érezze jól és kényelmesen magát.

Meg tudjuk érteni, ha a debreceni m. kir. Tisza István tudományegyetem mielőbbi kiépítéséért nemcsak Debrecen sz. kir. városa lelkesedik, hanem szíve ügyének érzi azt a magyar református közvélemény is. Debrecen városának anyagi és erkölcsi hasznát jelent, ha falai között e hatalmas szellemi vár büszke tornyai emelkednek s a teljesen kiépített egyetem sikeres működése a civis város tekintélyének olyan felfokozását eredményezi, mely nemzetközi viszonylatban is méltó büszkesége lehet, — de a magyar reformátusságnak ennél sokkal többet, mindent: szellemi irányzata, életereje legmagasabb fokú érvényesülését jelenti. A debreceni állami egyetembe a debreceni református kollégium van beépítve s a debreceni egyetem minden református ember szemében méltán úgy jelenik meg, mint a négyszáz éves öreg kol-

légium megdicsőülése, szellemi betetőzése. A debreceni kollégium többszáz éven keresztül egyetem volt formális elismertetés nélkül és lehetetlen, hogy e messze kiáradó fényű világitó torony épen akkor aludt volna ki nyomtalanul, mikor világosság terjesztéséhez a legbővebben rendelkezett minden szükséges kellekkel, azaz, hogy az állami egyetem ne ennek a dicső hivatású institúciónak akart volna a szellemi jogutódja lenni és viszont a kollégium a maga tradícióit, lelkét, szellemét ne vitte volna át abba az új intézménybe, mely még működését is ugyanazon helyen és ugyanazon tudós kutatási eszközökkel folytatja, honnan az evangéliumi világosság eszméit a kollégium hintette szét nemzedékekre. Véték volna e nemzet multja és jövője ellen, ha akárki kétségbe akarná vonni a debreceni egyetem és a debreceni kollégium e szellemi összetartozandóságát. A leg súlyosabb inzultus volna a magyar reformátusság szellemi élethivatásával szemben, ha valaki csak a súlyos áldozatot fogadná e haza reformátusaitól szívesen, melyet leghíresebb főiskolájuk földadásával a debreceni egyetem létesítéséért hoztak, de megtagadni akarná tőlük a jogot és a lehetőséget, hogy erkölcsi értékeiket, hatalmas szellemi tőkéjüket, lelki irányzatuk tisztaságát és fejlődésképeségét a nemzet és a haza javára a debreceni egyetem működésében továbbra is a legnagyobb buzgósággal érvényesíthessék. És végül az egyetem sikeres működésének a legbiztosabb alásása volna minden olyan törekvés, mely azt szellemi és helyi környezetétől izolálni akarná s ahelyett, hogy e környezetet a szerves összműködés biztosságával a maga szellemi szintje felé vezethetné, nevelhetné, arra kényszerítené azt, hogy a múltat jelentő szellem-erkölcsi háttérrel meghasonolva, sivár taktikázásokra és meddő küzdelmekre pazarolja erejét.

E soroknak csak az a céljuk, hogy a magyar reformátusság lázas és sürgető érdeklődését a debreceni egyetem nagy művének mielőbbi teljes befejezése iránt kellő világitásba helyezték. Nem hisszük, hogy hazai református közvéleményünk a maga ingerenciáját a debreceni egyetem fejlődésére abban az alakban akarná érvényesíteni, hogy egy állami intézmény, melynek falai között a

nemzet minden fiának felekezeti és nemzetiségi hovatarozandóságra való tekintet nélkül, nevelő otthonra kell találnia, szervezeti és kormányzati structurájában is tükrözze a református jelleget, ilyenről természetesen soha szó sem volt és nem is lehet, de hogy irányzatában, szellemében, nevelő-és kutató munkájának karakterében a református kollégium egyenes szellemi utódja legyen és maradjon, a debreceni egyetemről majdnem kétmillió magyar református nemcsak elvárhatja, de meg is követelheti. Nagy megnyugvásunkra szolgál, hogy a debreceni egyetemet erre a munkára Tisza István halhatatlan neve is elkötelezi és a magyar államélet felelős vezetői is megértésükkel, rokonszenvéssel kísérik, támogatják s így egyetemünk prosperitása, fényes jövője felől semmi okunk kétségbeesni. Az ellenkező törekvéseknek pedig az igazság érdekében egyszerűen el kell némulniok!

Egyház

A szatmári egyházmegye közgyűlése Fehérgyarmaton 1925 szept. 24-én.

Jóleső örömmel írom le: fény kívül — fény belül, óh, mióta vágyódtunk utána, óh, mennyiszer imádkoztunk érte s megadta az Isten.

Kint: Áldó napjának sугarözöne úgy hullt le — betegen, fázósan, sápadtan didergő lányára, a szomorú őszi tájra —, mint édesanya csókja; s mindenik sугárban egy-egy üzenet a Gondviselőtől, ki övéit el nem hagyja, egy-egy ígért az áldások Atyjától, ki ingyen betölt minden élővalóságot, egy-egy csók attól, aki merő szeretet!

Bent: Áldó Szentlelkének mennyei tüze sokszor fáradt, sokszor csüggedt, de mindig hittel imádkozó szolgálóinak szívét, kik az Ő országát építeni gyűltek itt össze, bízó reménnyel élesztette. E tűzben volt valami a Mózes csipkebokrának lángjából, mely megoldatta saruinkat s éreztette, hogy szent helyen állunk. E tűzben volt valami a Tábor szent csúcsának fényéből, mely azt éreztette velünk, jó nekünk itt laknunk! De volt ebben a tűzben valami a damaskusi út villámlásából, mely a küldetés méltóságára mutatott: „menj el a városba — (menj el a faluba) és megmondják neked, mit kelljen cselekedned.“

Fény kívül — fény belül! Te külső fény, kísérd lépteinket, sугározd be útainkat. Te belső fény, áldd meg életünket! S gyümölcsöztessed hitünket szent és jó cselekedetünkkel. Hogy így fénylven a világban, fényljünk majd a mennyországban.

Egyháziak és világiak, mint egyformán választott nemzetség, összeölekeztek a 230-ik ének hangjainál s egybeforrtak a búzgó könyörgésben, mely az esperes ihletett ajkairól szállt, imádván Istent lélekben és igazságban.

A megalakulás formáságai után a mindenre kiterjedő esperesi jelentés kötötte le a figyelmet.

Édesatyai szeretettel, vezéri szigorúsággal intett, buzdított, fedett, dorgált. Éles szemmel s bölcs ítélettel meglátott s mérlegelt mindent, az anyagiakat s a lelkieket is, azt is, ami van s főként, ami nincs. Tanított kopár területen virágot ültetni, áldott mezőségen kévét hordani; illatos füvek közt meg nem szédülő fejjel, el nem kábuló, le nem részegedő lélekkel — göröngyös úton, tövises ösvényen sebzetlen lábakkal, tépetlen ruhával, vérezetlen szívvel járni s haladni előre s mindig csak előre. S felmutatja a célt látnoki lélekkel, prófétai ihlettel, a jelenések könyvének szent elragadtatásával rávetíti a fényt arra a jövőre, melyben megépül a magyar Sion s az Úrban szent templommá növekedik.

A számvevőszék jelentése megnyugtató, a szigorított módszer, — a késedelmeskedő egyházakba egyházmegyei számvevő kiküldése — fényesen bevált.

A tanügyi bizottság jelentése örömdetes: egyházmegyénk 107 tanítója közül kitűnő eredménnyel tanít 20 s nincs egyetlen elégtelen sem.

A belmissziói bizottság jelentése felemelő. Ha sok az aratni való... megsaporodott az aratók száma is, kik kezükben bibliával, ajkukon énekkel, szívükben imádsággal, az élet révein s a lélek ösvényein világítva s világolva mennek és vezetnek. S ha van még valahol tétlenség, — az előadó szavait használom — kipuhatólandó annak oka s akár nemtörődömség, akár kényelemszeretet, akár a lelkek sivársága az, ha más mód nincsen, le kell sújtani a Mózes köziklaból is szomjúságot oltó s éltetadó vizeket fakasztó vesszejével. Sic itur ad astra!

Egyházaknak és magánosoknak kérelmei, beadványai gondos előkészítésben közmegelekedésre intéztettek el. A rozsályi templomépítés aktái közül kész a lélek kiragadni egy jelentést, Isaák Elemér földbirtokos 25 mm. búzát, fennkölt lelkű neje pedig 30 millió koronát adományoztak a szent célra.

„Gyémánt tollal fénylő kezében
A jótett könyvébe mennyégben
...jegyez az Isten angyala!“

Jánossy Sándor lelkész és Szegedy Antal világi, újonnan választott tanácsbírák esküt tettek a hivatalos formák között s a formák felett egy szent fogadást, egy-egy férfias ígértet: Hívek leszünk Ahhoz, Aki elhívott s méltóztatott az ő országának, az ő ügyének szolgálatára“. Legyen áldott közénk való bejövételük, ad maiorem Dei gloriam!

Még egy sugárt a fényből.

Egy lelkészársunk elítélendő cselekedete feletti vitában valaki azzal védte az illetőt: „a lelkész is ember“. S erre hangzott el Ujfalussy Lajos világi tanácsbíró ajkáról a vallástétel komolyságával e kijelentés: A lelkész nem ember, több az embernél, legalább az én szememben több; én többnek, nagyobbnek látom, többnek, nagyobbnek érzem... És pedig azt érzem, hogy ennek a hitnek kell megdicsőülni a mi beszédünkben, minden cselekedetünkben s egész életünkben, hiszen Ti vágytok a földnek sava, a világ világossága.

Az esperes hálaandó imájával s buzgó ének-szóval zárult a közgyűlés: s a külső fényben belső fényvel meggazdagodva, széteszlottunk a perifériákra.

Vajha megőrizhetnők e fényt s e fény megőrizne minket.

Nábrád.

Tóth Sándor,
jegyző.

Alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegye közgyűlése.

Rég nem tapasztalt érdeklődés mellett tartotta az alsószabolcs-hajdúvidéki református egyházmegye szeptember 8-án — ezúttal első ízben — a Kollégium dísztermében rendes közgyűlését.

Talán a hely volt, ami vonzott s igazi ünnepies színt adott, vagy az a felemelő tény, hogy az egyházmegye ez alkalommal ünnepelte a nyugalomba vonuló harcos Dobó Sándort?! Hogyne éreztük volna jól magunkat az alma mater falai között, hiszen hazamentünk; hogyne örültünk volna a hív harcos megkoszorúzásának, hiszen az érdem jutalmaztatott. Meg is jelent ez alkalommal az összes alkotó egyházak képviselőin kívül Dobó Sándor tisztelőinek nagy serege, ezek között, hogy az ünnepélynek még nagyobb fényt kölcsönözzön, Kiss Ferenc egyetemi tanár, az egyházmegye volt esperese, Rákos István királyi tanácsos, az „Országos Tanító Szövetség“ elnöke, dr. Újvárosi Lajos királyi közjegyző, dr. Gál Mihály orvos stb. Azonkívül különböző tanító egyesületek érdemes képviselői.

A közgyűlést megelőző napon az egyházmegyei lelkészértekezlet tartotta újralakuló gyűlését, amikor is elnökké Bakóczy András hajdúböszörményi, titkárrá Molnár Zoltán hajdúhadházi lelkészek választották meg.

A 40 pontból álló tárgysorozat legkiemelkedőbb pontja volt esperesünk körültekintő, az egyházmegye életének minden mozzanatára kiterjedő jelentése, mely többek között egy nagy jelentőségű s az egyházmegye életére is messze kiható intézkedéséről számol be, nevezetesen a lelkészek, kántorok, tanítók és presbiterek egyháziasságáról — templomlátogatás és úrvacsorával való éléséről, általában az egyházi élet irányításában való intenzív részvételéről szóló statisztika azon szomorú megállapításáról, hogy az egyházak választott vezetőinek csaknem fele — sajnos — nem teljesíti esküvel vállalt, de különben a lelkiismeret által is parancsolt legegységesebb kötelelességeit sem. Már maga ez a megállapítás elég arra, hogy az érdekeltek gondolkozóba essenek s vagy szakítva eddigi közönyükkel kilépnek tétlen, káros magatartásukból, vagy levonják a természetes konzekvenciát, s átengedik a helyet azoknak, kik nemcsak a dekórumot fogadják el a megbízásban, hanem az Isten országa érdekében végzett — néha terhes, de minden körülmények között felemelő kötelelességteljesítés édes örömét is.

Felemelő volt dr. Molnár Béla lelkészi főjegyző eskütétele, kit esperesünk meleg szavakkal köszöntött, mely üdvözlésre az új főjegyző lelkesen ajánlotta fel hű szolgálatát az egyházmegye számára. Elrendeltetett ezután a megüresedett lelkészi aljegyzői, egy lelkészi és egy világi tanácsbírói, tanár és tanító képviselőre való szavazás október 31. határidővel.

Nem volt ugyan a tárgysorozat pontjai közé felvéve, mégis szorosán hozzátartozott, sőt az egész gyűlésnek fényt kölcsönzött Dobó Sándor ünneplése, kit egyházmegyénk agilis gondnoka Szomjas Gusztáv szívből jövő meleg szavakkal üdvözölt 43 évi szolgálat után való nyugalomba vonulása alkalmából, s az egyházmegye nevében díszes, aranszalaggal átkötött ezüst koszorút nyújtott át emlékül az ünnepeltnek. Dobó Sándor meghatottságtól remegő hangon mondott köszönetet a nem várt s a maga nemében páratlan elismerésért, mint mondta — pihenni nem akar, hanem Isten segítségével továbbra is munkálkodni anyaszentegyházunk érdekében.

Bakóczy Endre belmissziói jelentése a lelkészek és presbiterek múlt évi munkájáról számol be. A sok fogyatkozás és hiány mellett sok buzgóságról, nem egy helyen szép sikerről emlékezik meg, erősen remélve, hogy mind több és több elszánt munkása lesz újra egyházmegyénkben is az evangéliom szent ügyének!...

Elkötelezte egyházmegyénk gyülekezeteit a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság tagjai sorába évi 10 aranykoronával való belépésre. Az iratterjesztésnek — ahol még nem volna — nagyobb arányú bevezetésére; a dunamelléki egyházkerület iratterjesztésében megjelenő traktátusoknak esperesünk által az összes gyülekezetek számára 40 százalékos kedvezményvel való megrendelésére.

Díj és alapító levelek, adókulcsok s egyéb apró ügyek letárgyalása után a közgyűlés déli fél egy órakor véget ért s utána az Angol Királynő éttermében közeled volt, melyen több értékes pohárköszöntő hangzott el. Azon felemelő érzéssel búcsúztunk egymástól, hogy e napon az Isten dicsőségét szolgáltuk, s a hanyatló hitélet élesztésére, erősítésére minden ezidőszerint lehetővé tenni igyekeztünk.

Mienk a szándék és a munka, Istené az áldás és a dicsőség!...

Hajdúhadház.

Molnár Zoltán,
lelkész.

Iskola

Kerekes Ferenc pedagógiai levelei.

(Folytatás.)

Magántanítványokat — úgymond — csak harmad éves deákságtól kezdve lehessen adni, vagyis olyanoknak, akik már hallgatták a pedagógiát. Mint a publicuspraeceptorok mellé beosztott adiunctus, úgyis kaphat egy kis anyagi támogatást a szülők-

től. Csak egy osztályból legyen tanítványa a privatus praeceptornek, hogy tudjon arra készülni, mert „egy sem jó tanító az, aki arra, amit tanítani akar, előre nem készül“. Sőt egy osztályból sem kell túlsokat adni: 13-nál többet. (Érdekes a számadása, ami bevilágít a Kollegium belső életébe: 1600 classista diák osztva 200 felsőbb tanítóval. A quotiens meg a fele legyen a maximum.) Csupa fiók tanár minden felsőbb tanuló. Mi ezeknek a feladata, ez is jellemző: „az alsóbb classisokban pennacsinálás, lineázás, iratás és abban való igazgatása a gyermeknek, olvastatás; a felsőbbekben stílus, labor, verscorrigálás, mind itt, mind amott a könyvnélkül kihagyott leckéknek kikérése stb“. Szállásaikon is látogassa meg tanítványait a privatus praeceptor, ellenőrizze őket. Ennek alapján a publicus praeceptor egy diariumot vezessen, jelentéseiket írja be a diariumbeli névsorba, dátummal, órával. Ezt sokszor kérje elő a classium inspector professor. Megint megjelenik a kísérleti pedagógus: ő — Kerekes — ezt Kisújszálláson megpróbálta, szigorúan ellenőrizte a gyermekeket még a családi hajlékban is. Némely szülék nem győzték eléggé áldani, hogy ezóta csupa angyal a gyermek odahaza.

Idáig tart a privatus praeceptorok feladatairól szóló megjegyzése. Magyarázatul meg kell jegyeznünk, hogy a privatus praeceptorság igen fontos oktatásügyi és deákjóléti intézménye volt a régi református kollégiumoknak. Ugyanaz, lényegileg, ami ma az instruktorság, korrepetitorság, csakhogy szigorú központi elosztás és ellenőrzés alatt. Egyszerre négy célt értek el vele: 1. Óriási létszámot tarthattak a classisokban is kevés kiadással, osztályonként egy-egy praeceptor vezérlete alatt, hiszen mint Kerekes mondja, a 6—7 osztályra 1600 classista tanuló esett, azaz osztályonként 200-nál is több. 2. Hogy ilyen tömeg mellett is kielégítő volt az előhaladás, azt a privatus praeceptorok tették lehetővé. Minden kis tanulót kiosztottak valamelyik nagy deák gondjai alá, aki személy szerint foglalkozott velük. 3. Ennek fejében a tehetősebbek pénzt (nummisták), vagy méginkább — különösen a helybeliek — ennivalót adtak a privatus praeceptoroknak: a panisták hetenként egy-egy jókora fehér kenyeret, a cibisták hetenként egy-egy fazék főtt ételt, a lótor szülék mostak a praeceptorra. A szegény gyermekeket ingyen voltak kötelesek tanítani a privatus praeceptorok, ezért ezeket gratistáknak hívták. Eszerint sok tanuló teljesen ingyen fenn tudta magát tartani, mert pl. a legjobbak kaptak 3 cibistát, 8 nummistát, 1 panistát, 1 lótor és 2—3 gratistát. Egy debreceni — tudvalevőleg talyigakerék méretű kenyér elég volt egy hétig, a 3 fazék étel is befutotta addig, ha nem is volt mindennap friss, egy kis pénzzel is tudta pótolni (egy-egyétől évente 10—50 forintot kaptak), ruházatát is ujíthatta, mosása is rendben volt. Ilyen szociális intézkedéssel vált lehetővé, hogy messze földről, egy fillér támogatás nélkül a kollégiumba került, földhöz ragadt szegény fiúból is annyi dísz kerülhe-

tett ki a magyar hazának. Ma hasonlíthatatlanul többet kell küzdeni általában a szegény tehetségeknek. 4. Mindezeket a mainál sokszorta nagyobb értékűekké tette tanulóra, szülőre nézve az állandó professzori felügyelet. A deák tudta, hogy ha gradusa lejjebb száll, azaz maga nem jól tanul, vagy erkölcsi kifogásra ad okot, elveszt tanítványaiból, esetleg mindet elveszik tőle a professorok. Viszont, ha javul, többet s jobbat kap. riási fegyelmező eszköz volt ez a régi professorok kezében, amit rendkívül nagy gonddal használtak. Félévek elején napokig, sőt hetekig egyebet sem olvashatunk tanárkari jegyzőkönyvekben, minthogy „tanítványok osztódtak“. Viszont a szülék is nyugodtak lehettek.

Még egy figyelemreméltó van a Kerekes itteni indítványában: már itt bontakozik ki az a terve, amit az „Atyáskodás“ c. könyvében oly nyomatékosan követel: a tanulók otthonig menő ellenőrzése. Lelkiismeretes, önfeláldozó nevelőre valló eszmék! Természetes, a tanítás nem fejlődhetik be az iskolaterem küszöbénél, sőt — tudva azt, hogy a szülői ház viszonyai igen sokszor még ellene dolgoznak, a tanítás sikerének biztosítása a gyermek folytonos, szeretetteljes ellenőrzésén, vezetésén múlik. Sajnos, a mostani monstrum osztályokban ez — mondjuk ki nyíltan — nem valósítható meg. Évi egy-két otthonlátogatás még igen keveset ér. Pedig, hogy milyen nagy jelentősége van, magam tapasztalatából bizonyíthatom; kellemesebb tanügyi viszonyaim közt, falumbeli középiskolai magántanfolyamomon annak idején nem volt hét, hogy fel ne kerestem volna tanítványaim szülejét; ahol baj volt, ott különösen gyakrabban fejeztem ki tanácsaimat. S hogy mi volt az eredménye, misem mutatja jobban, mint-hogy azok, akik a kezem alatt jeles fele hajló tanulók voltak, — pedig tudjuk, hogy milyen példátlanul nehéz, a pedagógiát, lélektant megcsúfoló viszonyok közt leledzik magánvizsgálati rendszerünk, — ma nyilvános tanulókként, személyszerinti szerető ellenőrzés híján helyenként klasszissokkal lejjebb esúsztak! A szülői konferenciák nem sokat segítenek ezen mai formájukban. Legalább hetenként, vagy legyünk engedékenyek: hónaponként kellene egy, talán akkor leküzdhetnénk a szülők idegenkedését, félelmét a tanárok megkérdése irányában. Sokan félnek attól, hogy nem szívesen foglalkoznak majd ügyes-bajos dolgaikkal a tanárok. Ezért én már régen azon töprengök, hogy legjobb volna, ha a kultuskormány intézményesen bevezetne valami „szülők óráját“, beillesztve a heti órarendbe, mondjuk szombaton 12—1-ig. Az egész tanárkar jelen lenne ott, s bevezetőnek eszméltető, általános előadást kellene tartani az előző órákon följegyzett adatok alapján, — mert ezeket rendszeresen kellene gyűjteni, így épülhetne fel egy igazi, rendszeres, kísérleti pedagógia, akárcsak a klinikákon rendkívül nagy gonddal gyűjtik a beteg-égek és gyógykezelésük eredményét, az operáció beavatkozások hatását feltüntető jegyzőkönyveket. Pedig az eset a pszihikai egység törvényei szerint nagyon egyező.

Kerekas az Atyáskodásban már ajánlott gyógyszer s valljuk be, a mainál sokkal haladottabb álláspontot fejtett ki, sokkal nehezebb viszonyok közepette. (2—300 tanuló osztályonként, felosztva a jobb deákok és a professorok, mint főfelügyelők közt.)

A másik általános fejtegetése a *vetélkedésről* szól. Hallgassuk meg előbb, mit mond ő:

„Nincs egy-egy punctuma a nevelésnek, mely felett én többet küzdöttem volna, melyet többet disputáltam volna magamban pro-contra, mint e felett“. Virga-ért, (hogy t. i. a győző elverje a legyőzöttet), világért sem szabad versengést engedni. „Ártatlanabbnak látszik a gradusért való provocálás. De ezt sem hiszem, hogy megállhasson a józan paedagógiának ítélőszéke előtt“. *Omnis comparatio odiosa*. A leghelyesebb mód szerinte kb. az, hogy összehasonlítás nélkül kell dicsérni az érdemest. A zászlóért való provocálás is olyan, mint a gradusért való. Ő is megpróbálta a provocálást tanításkodása alatt, de ma már nem csinálná, ehelyett inkább a német iskolák Fleiszzettelét honosítaná meg. A vizsgai praemiumokra költött pénzt inkább ezek nyomtatására fordítaná. Néhol ordókat, csillogokat is osztogatnak. De ez csak a hiúságot növeli, fitogtatásra való s ő bizony nem csinálná. . .

(Nagykörös.) (Folytatjuk.) **Dr. Törös László.**

Közélet

Harangszentelés és kálvineumi ünnepély Hosszúpályiban.

Sokáig emlékezetes nap marad a hosszúpályiakra nézve október 3-ika és 4-ike.

A szívekben repeső öröm mintha az őszi égboltot is verőfényesre aranyozta volna: tündöklően ragyogott le onnan a reggeli napsugár s a falu népe ünnepi ruhába öltözve, boldogságtól sugárzó arccal gyülekezett a világháború óta elárvahodott harang szavára a templom-térre.

Vendégeket várt a falu, szebb, boldogabb jövőt hirdető vendégeket, a református egyház új harangjait.

A gyülekezés után megindult a hatalmas menet a református ifjúsági egyesület fehér selyem zászlója s nemzeti színű lobogók alatt a vasúti pályaudvar felé az egyház presbiteriuma és a községi előljáróság vezetése mellett.

Miután az 550 és 306 kilós harangokat föltették a gyönyörű két ló által vont, virággal borított társzekerre; fölsendült a százakra menő, örvendező hívek ajakán a „Te benned bízunk

eleitől fogva“ kezdetű örök szép zsoltár dallama, melynek elhangzása után Csíghy Andor lelkész mondott beszédet. A beszéd után a 183. dicséret hangjaiban szállt a hívek hálája a minden jök adójához fel a magasságba s végül a gyülekezet örömét s boldogságát a XXXIII-ik zsoltár csengő dallama juttatta kifejezésre, miközben a menet 12 magyar ruhás leány által megnyitva indult vissza a templom felé.

Mikor a hömpölygő sokaság a falu alatt húzódó sűrű akácós fasor lombjai alul elötünt, a toronyból a reggeli szellő napsugaras szárnyain az öreg harang hangjai ütötték meg a füleket, amint köszöntötte, hívogatta rég sóvárgott kedves harangtestvéreit. Óh, mintha az az érzéketlen érc egyszerre csak érző szívet nyert volna, a hangja nem volt most már többé bús-bánatos, a bizakodó öröm, a lelkes remény zengett abban heves dobogásba hozva a szíveket, örömkönnyek cseppjeivel harmatozva be a szemeket.

Pár pillanat múlva friss virágkoszorúk pazar díszébe öltözött a két harang. Bernátfalvi Bernáth Vilma haranganya aranyfelírasos, hatalmas nemzeti színű szalagjának rájuk terítése, a CV. zsoltár 1. versének eléneklése után a lelkész buzgó imádságban ajánlotta a gyülekezet szívbeli ajándékát a felséges Isten gondviselő oltalmába, majd „Béke“ és „Szeretet“ néven felavatta a régi „Remény“ nevű harang társaivá. Még az áhitatos sokaság ajkairól a CXXXV. zsoltár dallama csendült s a harangok fölemelkedtek helyeikre s déli 12 óraker együttesen szólaltak meg, a mai örömnappal után bánatot hirdetve, a harctéren elesett hősök áldott emlékét idézve fel a lelkekben.

A délután a másnapi folytatólagos ünnepség előkészületeivel telt el, mert a hosszúpályiak örömeiben Püspök úr is megígérte szíves részvételét.

Vasárnap már a kora hajnalban talpon volt az egész falu. A toronyból riadó kürtszó jelezte a banderisták s kocsik gyülekezésének idejét s a riadóra 7 óraker koszorúkkal, színes szalagokkal fölekesített 20 paripa röpítette az árvalányhajas délceg magyar fiúkat s 15 kocsit dr. bernátfalvi Bernáth István nagybirtokos, egyházi főgondnok vezetése mellett indult el a határszéi erdő felé a várva-várt Püspök úr elé, hol a község nevében szíves szavakkal a főgondnok köszöntötte a magas vendéget, a fiatal leventék s fehér ruhás leányoktól körülvelt diadalív előtt pedig a lelkész tolmácsolta a Futó András titkár, dr. Juhász Nagy Sándor ügyvéd, Uray Sándor lelkész, Zámory Sándor és Peleskei Sándor segédlelkészek kíséretében érkező Püspök úr előtt az egyházközségnek a kitüntető látogatás felett érzett benső örömét. Ezután a Püspök úr a paróchiára hajtatott, melynek virágos bejáratánál F. Varga Lajos esperes meleg szavakkal mondott „Isten hozott“-at a kedves vendégnek, a lelkész

WACHA tisztít, mos, fest kifogástalanul Debrecen, Simonffy-u. 55.

kis leánya pedig szép szegfűcsokorral kedveskedett neki.

Rövid villásreggeli elköltése után megkonduktak a harangok, hívogatva a vendégeket s helybelieket a hálaadás ünnepére a templomba.

A nagy, világos templom is nemes egyszerűséggel, de a ritka ünnephez méltóan volt feldíszítve, amiért az elismerés dr. Dvorszki Lajosné úrnőt illeti, ki sok millió értékű perzsa-szőnyegjeivel sajátkezűleg vonta be az egész katedrát, a papszékeket, az Úr asztalát s ezt körülvevő kerítést, melynek a sok dísznövény s színes élővirágok méltó keretet adtak. A fennálló ének s a „Konduljatok meg harangok“ alkalmi ének elhangzása után F. Varga Lajos esperes lépett az Úr asztala elé, bibliát olvasott s rövid adhortáció után gyönyörű, költői imádság szárnyain emelte fel a lelkeket az örök Isten trónja elé. Majd az ifjúsági egyesület vegyeskara Szuchovszky Gyula vezénylete mellett gyönyörködtetően adta elő „Árva lett a magyar róna“ alkalmi vonatkozású, igen szép éneket. — Ezután Püspök úr hirdette az ígét hatalmas erővel, Pál apostolt állítván a hallgatók elé követendő példája gyanánt a hitben való állhatatosságnak s áldotta meg könnyekig megható áldással a gyülekezetet. Az áldás szavainak elhangzása után ismét az ifjúsági énekkar következett, elismerésre méltó szabatossággal adván elő a Luther énekét. Uray Sándor által végzett keresztelés s a 245. dicséret 10. versének elénekléssel ért véget az istentisztelet.

Ezután Püspök úr a lelkészlakon a presbitérium, a római- és görög kath. egyházak, az izr. hitközség és a községi előljáróság küldöttségeit fogadta, mindenik szónok üdvözlő szavaira mélyen szántó s nagy hatást gyakorló választ adva. Ennek megtörténte után kocsira ült Püspök úr s látogatást tett az egyház- s polgári község vezető tagjainál.

Délben a nagy iskola termében az úri nők s a presbiterné asszonyok jószívű adakozásából s gondosságából előállított ízletes ebédhez ült a 70 tagból álló társaság. Méltó folytatása volt ez a pompás ebéd a délelőtti gazdag szellemi táplálkozásnak.

Délután 3 órai kezdettel a templomban valóságos ünnepély volt a leány-Kálvineum javára. A megnyitó beszédet Püspök úr tartotta, élénk színekkel rajzolta az egymáson segíteni kész keresztényen szeretet nagyságát. Aztán az ifjúsági vegyeskar énekelt szépen. Majd dr. Juhász Nagy Sándor, a debreceni egyház főjegyzője megindító beszédben vázolta a papi árvák siralmas helyzetét s hívta fel a harangokért nagy áldozatot hozott gyülekezetet a beszélő harangok, a papok árváinak áldozatos segélyezésére. Azután Faragó Sándor ifjúsági elnök énekelt mély bariton hangján élénk tetszés

között, melyet Peleskei Sándor mély átérzéssel előadott szavalata követett. Kovács István jegyzői gyakornok pedig Schumann „Ábránd“-ját játszotta gordonkán finom művészettel, mely után Zámory Sándor kellemes, lágyan csengő tenorjában gyönyörködött a hallgatóság, majd Uray Sándor magyarított bibliát közvetlen, nemes egyszerűséggel, de mindenkit magával ragadva s szívből fakadó rövid imában adott hálát Istennek a nap áldásaiért. Még Beethoven „Isten dicsősége“ című művét énekelte meghatóan a kis kántus Kovács Ilona, Csighy Gabriella, Szabó Erzsike, Uray András s Seszták János gör. kath. kántor részvételével s a szép ünnepély — mely a jótékony célra 1.034.000 korona jövedelmet hozott — a Himnusz elénekléssel ért véget.

A szülő énekszámokhoz s a gordonka játékhoz a művészi harmonium-kiséretet Szuchovszky Zsigmond váci ev. kántor szolgáltatta.

Elismeréssel és hálával kell megemlékezni Lichtschein Sámuel nagybirtokosról s nejeéről, kik nemcsak patronusi bőkezűséggel járultak a bankett létrehozásához, de gyönyörködve hallgatták végig úgy a délelőtti, mint a délutáni istentiszteletet.

Hosszúpályi.

y-r

Irodalom

Egy okirat — a költő Gyöngyösi István életrajzához. „En Nemes Ungvármegyében Tarnótzon lakozó *Naminyi Gáspárné Gyöngyösi Mária* adom tuttára mindennek az kiknek illik ez levelemnek rendiben, hogy az mely helyem jutot Ungvár megyében *Radvantzon Testamentum szerint, Istenben boldogult edes Atyámrul Gyöngyösi Istvánrul* és Anyámrul Baranyi Ilona Asszonrul allandó volt, atiam és bocsatottam azon helyemet (melyet a *Ungvari Ecclesianak engedet vala ideig idvezült Atyám Uram*) attam azért egy Testvér Atyamfianak Szent Imrei Szabó Gáspárné Gyöngyösi Borbála asszonnak eö kglmenek 70 magyar forintokban, es az csertesi szőlőjért, mely vagyon az fel resz husz forintokban, megtekintvén aztis, hogy már az rajta tet épületért eö kglme le tet volt 42 magyar forintokat és negyven kilents pénzeket, kiis egy summában teszen mar száz harmintzket magyar forintokat, attam ezen meg nevezet helyemet, mind azokal az szantó földekkel, es kertel melyek *testamentum szerint* ezen helyhez hagyatának, fellyeb meg említett atyamfianak, Gyöngyösi Borbalanak, es mind ket agon levő maradekanak utriusque sexus, illyen forman hogy ha eö kglme valakinek el akarna adni, vagy penig maradeka, tartozek elsőbennis engemet vagy penig maradekomat megkinalni ezen zalogban el adatot helyel, mindazaltal engetem eö kglmenek szabados épület,

Kun József késműves és műköszörűs, Debrecen, Széchenyi utca 1. sz.

FISCHER ADOLF ÉS FIA posztónagykereskedő. Férfi és női öltöny és kabát szövetek nagy választékban, papi fekete szövetkülönlegességek. Debrecen, Piac-u. 61.

hogyan építse az mint szereti ő kglme akkor meg betsvlven az mit er az epület estis hozzateven ilyen forman hogy ha kezemben botsatana idővel ő kglme, az meg irt summabul tartozek meg nevezet Gyöngyösi Borhala tiz magyar forintokat es hatvan penzket elengedni, melynek allandob es erősebb bizonságára, az evictiotis magamra es maradekomra valalvan attam ezen kezem irasaval meg erősitet petsetes leveletem ilyen betsvleteres emberek előtt: Actum in Radvantz Die 24. Januarii Anno 1705. Namenyi Gasparne Gyöngyösi Maria keze X vonasa espetseli (P. H.) Coram me Nobili Georgio Nik. (P. H.) Coram me Johani Tardy. (P. H.) Coram me Stephano Nagy. [Eredetije a Nyarady csalad Magyar Nemzeti Muzeumban örökletetre elhelyezett levéltáraban. (674. sz.)] Ebben az okiratban új adat, 1. hogy a költő végrendekezett, 2. hogy egyik végrendeleti örököse, leánya, Mária, nem maradt pártában, 3. hogy szükségtil kényserittetven randvanci „helyét“ egy időre az ungvári egyháznak engedte át a költő. Közli: *Nyarady Mihály Kék.*

Különfélék

A debreceni egyetem tanévnyitó ünnepélye folyó hó 12-én, hétfőn délelőtt volt a szokásos keretek között a különbséggel, hogy a nagytemplomi istentiszteleten Csikesz Sándor hittudományi kari dékán Ef. 414-15 alapján rövid írásmagyarazatot adott s azután imádkozott. A díszteremben Dr. Pap Károly prorektor számolt be szépen a mult tanévről, Dr. Lencz Géza rektor széleskörű, nagy programot adott, Csikesz Sándor hittudományi dékán pedig nagyhatású buzdító beszédet tartott.

Október hatodikát a Kollégium kegyeletes módon ülté meg. Délelőtt a főgimnáziumban volt ünnepség, amely Nagy Sándor h. vallásnár buzgó imádságával kezdődött. Szép emlékbeszédet mondott Szabó Zoltán 8. o. t., lelkesen szavalt Füstí Lajos 7. o. tanuló. A közönség a zenekar hangjai mellett énekelte elől és végül nemzeti énekeket. — Délután a Hittanszaki Önképző Társulat ünnepelt a díszteremben. A megnyitó beszédet Dr. Erdős Károly, az emlékbeszédet Hegedüs Kálmán 1. th. tartotta. Hatásosan szavalt Nagy Béla 2. th. és Lutár Sándor 4. th. Szép volt Dezső László 1. th., Kardos Lajos 2. th. és Thuróczy László 2. th. hegedű triója s a Kántus két éneke.

A lelkészkepzőintézet igazgatóság helyiséget változtatott, amennyiben folyó hó 12-én délután a szemináriumi könyvtárral leköltözött az I. emeleti 22. szobából a földszinti 4. számú terembe.

Stalker I., Fajdalmak embere című kiváló műve Dr. Victor János szép fordításában megjelent és 77,000 K-ért bármely könyvkereskedésben kapható. Szerencsés gondolat volt ezt, a Jézus szenvedésével behatóan és lélektani erővel dolgozó munkát magyar nyelven most adni, amikor egyre többen fordulnak vágyó tekintetükkel és szívbéli szomjúsággal Őfelé. A mű megérdemli a kelendőséget, mert

az olvasóknak nagy lelki gyönyörűséget és hasznot jelent. Bizományosa a Szövetség-Kiadóvállalat. (Budapest, VII. Hársfa-u. 59/B).

A szatmári egyházmegyei lelkészegyesület október hó 20-án Leánykálvineumi napot és estélyt rendez Fehérgyarmaton.

Helyreigazítás. A Debreceni Protestáns Lap ez évi 41. számában foglalt 323. oldal bal hasáb 3. sorának utolsó számjelmzésénél egy nem lényegtelen sajtóhiba csuszott be t. i. 17,000 van nyomva 170,000 helyett. Ezt tévedések elkerülése végett im helyreigazítjuk.

Debreczeni István
órásmaster Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órákraktára

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

**Gazdaságokba,
építkezésekhez és tetők fedéséhez
minden vasanyagot szállít.**

Telefon 6.

Szlezák László

harang-ércöntöde, harang-
felszerelés- és haranglábgyár

Budapest VI., Frangepán-u. 77.
(Saját házában.)

A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti
„ÓRHÁZ“ megállóhely A) B) C) J) kocsikkal.

TELEFON: 139-62.

Az 1900. évi párizsi világ, 1921. és 1923. évi
vas- és gépipari kiállításon aranyéremmel ki-
tüntetve. — Számos egyházi elismerőlevél.

FITTLERSÁNDOR

orgona és harmónium gyára
Pesterzsébet, Határ-ut 20.

Készít:

**Új Orgonákat,
Orgonasípokat,**

iskolai és templomi
Harmóniumokat.

Javítások gyorsan, szak-
szerűen mérsékelt árákért
Árjegyzék és költségvetés díjtalan

ALAPÍTTATOTT 1910-BEN

TELEFON: 113-44. SZÁM.

LOPOS GYULA iskolapadok

athletikai sportcikkek,
iskolai bútorok,

tornaszerek gyára

BUDAPEST, III., BÉCSI-ÚT 85.

Árjegyzéket és költségvetést
felszólításra küldök. VAVAVA

9-20

Templomharangokat

és összhangzó harangozatokat
a legfinomabb harangfémötvözet-
ből, tiszta esengésű, előre meg-
állapított szavatolt harangokkal

tíz évi jótállás mellett

harangszerelvényeket, forgatható
vaskoronával, harangállványokat
hengerelt vasból, szabadonálló va-
lamint fekvő elrendezéssel gyárt

WALSER FERENCZ

tűzoltási szerek és szivattyúk
gyára, harang- és fémöntőde

Budapesti VI, Lomb-utca 34-36.

Villamos megálló: Váci-ut, Láng-gyár.

Telefon 95-50.

Telefon 95-50.

Debrecen szab. kir. város
és a Tiszántúli református egyházkerület

„Méliusz“

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala, zenemű-
papír- és írószerkereskedése

Debrecen, Ferenc József-út 26.

Értesítés

a zsolttárok és kiadványok augusztusi
árairól.

1925 augusztus hóra a zsolttár árak a
következők:

32° legkisebb zsolttár

papirkötésben K 31,600
félvászon kötésben K 37,300
egészvászon kötésben K 41,700

16° iskolai kiadású zsolttár

papirkötésben K 42,800
félvászon kötésben K 47,500
egészvászon kötésben K 59,800

8° oktáv alakú zsolttár

papirkötésben K 58,600
félvászon kötésben K 64,300
egészvászon kötésben K 74,500

4° quartalak, nagybetűs zsolttár

papirkötésben K 112,800
félvászon kötésben K 119,300
egészvászon kötésben K 144,200

Ajánljuk ezenkívül díszkötésű zsolttárainkat
a következő minőségekben, alakban és árakban:

II. kiadás, prózába szedve 16° alakú

díszvászon, kehely és préselésel K 100,000
díszvászon, párnázott, vörös-
metszés, tokban K 180,000
díszbőr, párnázott, arany-
metszés, tokban K 280,000

32° alakú zsolttárok

Hajlítható díszvászon kötés
(Kötés alatt) —
Párnázott díszv. kötés, valódi
aranymetszéssel K 160,000
Celluloid-csontköt. valódi arany-
metszéssel (Kötés alatt) —
Valódi bőrköt., párnázott, valódi
aranymetszéssel K 240,000
Valódi antilopbőr, különböző
színekben K 240,000
Valódi bőrk., különböző színek-
ben, aranymetszéssel, párná-
zott bőrtokban, hordozó szíjjal K 400,000

A közeli iskola év előtt ajánljuk dusan
felszerelt tankönyv, írószer, iskolai segéd-
eszközöket tartalmazó raktárainkat.

„Méliusz“ könyvkereskedés
Debrecen,
Ferenc József-út 26.